І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
New York's Telephone:
BArclay 7-4125

РІК LXVIII. Ч. 21. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 2-го ЛЮТОГО 1961 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, FEBRUARY 2, 1961 No. 21. VOL. LXVIII.

НОВИЙ УСПІХ ЗДА В ДОСЛІДІ КОСМІЧНИХ ПРОСТОРІВ: МАВПА ЩАСЛИВО ВІДБУЛА ПОДОРОЖ РАКЕТОЮ

Цей успіх дає надію, що ще цього року людина відбуде подорож в космічні простори

Кейп Канаверал, Флорида. — 31-го січня ЗДА мали новий успіх в опануванні космічних просторів, бо того дня мавпи шимпанзе „Гем" щасливо відбула 15-мінутову подорож по космічних просторах, перелетівши на висоті 155-ох миль 420-милеву віддаль з Флориди понад Атлантійський океан до району Багамських островів, де вдалося її в здорову стані зловити на океані за допомогою гелікоптера. Перший тваринний астронавт мавпа шампанзе „Гем" (Нат) має 3 роки і 8 місяців Вона летіла в таких умовах, в яких має летіти один із тих людських астронавтів, які від довшого часу приготовляються до летів в космічні простори. Ці астронавти були присутні на летунській базі під час пробного лету шимпанзе. Представник Крайової Аеронавтичної і Космічної Адміністрації, заявив, що перший важливий крок до летів людини в космічні простори зроблений, і є повна надія, що і людина щасливо зможе відбути першу подорож по космічних просторах. Зараз після виловлення кабіни з води техніки фльоти відкрили кабіну і мавпа вискочила з неї та, згідно з попереднім тренуванням подала свої лапи на привітання з тими людьми, що були біля кабіни. Це були майор ветеринарії Р. Є. Бенсон і медичний технік сержант П. А. Крістен. Літак фльоти спостеріг кабіну на висоті 10,000 стіп, коли парашут відкрився, щоб сповільнити знизування кабіни. Гелікоптер о год. 2:52 по полудні виловив кабіну з води і перевіз її на корабель „Доннер". Кабіна летіла зі швидкістю 5.000 миль на годину, що є на 4 рази більшою швидкістю, з якою летить крісова куля, і ця кабіна мусіла поборювати трудноці, що є на 12 разів сильніші від притягання Землі. Подорож мавпи тривала 15 мінут, під час 14-ох мінут діяло радіо, і можна було внизу спостерігати, як поводиться мавпа в кабіні. Вона діяла згідно з тренуванням, і заживала ті ліки, які були біля неї. Під час останньої мінути припинило діяти радіо з невідомих причин, і невідомо було, що тоді робила мавпа. Директор проєкву „Меркурій" Роберт Р. Гілрут заявив журналістам зараз після того, як виловлено кабіну коло острова Велика Багама, що „це є вповні успішна проба". Людина, згідно з давнішим проєктом, мала б летіти в космічні простори вже на весні цього року, і новий успіх із летом мавпи дає запоруку, що можна буде дотримати цей речинець. Один із присутніх астронавтів Ґордон Купер, молодший, заявив, що „ніщо не дає кращих надій на успіх, як початковий успіх". Він сказав, що важливим буде те, що виявлять лікарські і наукові досліди над цим першим летом шимпанзе.

Павпу випустили в кабіні, такій самій, в якій ще цього року мають летіти в космічні простори астронавти з таквaного проєкту „Меркурія". Кабіна приєднана була до ракет Редстовн, що важили 78,000 фунтів. Їх випустили о год. 11:55 перед полуднем в напрямі до Багамських островів. Дві і півмінути після випущення кабіна „Меркурій" відірвалася від ракети. Це було на висоті 35 миль. Кабіна летіла зі швидкістю 5.000 миль на годину, балістичною гракторією, дійшовши до найвищого пункту 155-ох миль Під час лету кабіна була контрольована автоматом - пільотом. Після осягнення найвищого пункта три окремі ракети мали спричинити сповільнення лету кабіни вниз до земної атмосфери. На висоті 21.000 стіп відкрився при кабіні малий парашут, щоб влегшити спад кабіни на воду. Одночасно відорвалися вік кабіни частинки станіолю, щоб влегшити кораблям і літакам слідкувати за кабіною, як вона падатиме у воду. Головний парашут відкрився на висоті 10,000 стіп і сповільнив лет кабіни. Внизу кабіни був окремий мішок, який мав злагіднити зудар кабіни з водою, і пізніше мав втримувати кабіну на воді. На шимпанзе чекали 7 кораблів і 8 літаків під командою капітана С. М. Барнса. Шимпанс весело посміхався, коли його о год. 5:30 вранці вкладали до кабіни. Він був одітий в найлонову нагортку. Це одна з шістьох мавп, що їх вишколюють вже кілька місяців до летів в космічні простори.

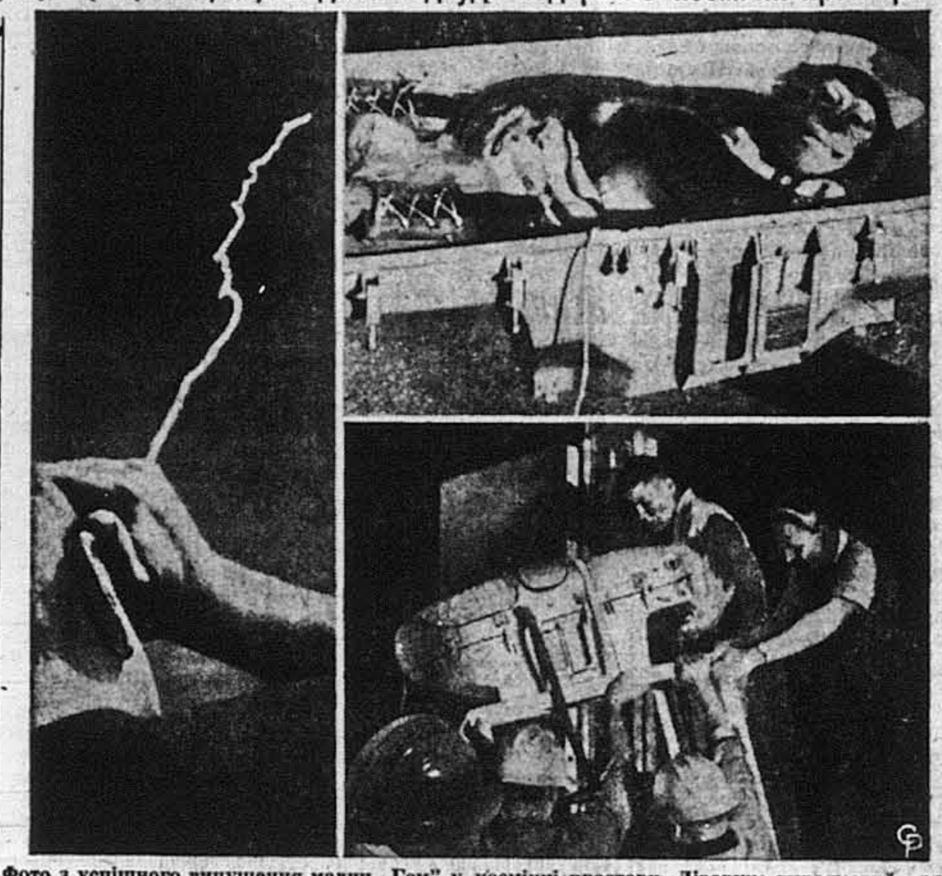

Фото з успішного випущення мавпи „Гем" у космічні простори. Ліворуч: випадковий глядач закриває рукою очі від яркого світла після вистрелення ракети „Редстон" з кабіною, в якій була приміщена мавпа. Праворуч угорі: мавпа „Гем" у своїй лектиці. Внизу (справа): механіки вмонтовують замкнену вже лектику з мавпою в кабіну, що була випущена ракетою понад Атлантійський океан.

ДІН РАСК ВИСОКО ОЦІНЮЄ ЧУЖОМОВНУ ПРЕСУ І НАЦІОНАЛЬНІ ГРУПИ В АМЕРИЦІ

Вашингтон. — Державний секретар Дін Раск висловив найвищі признання для чужомовної преси і національних груп в Америці за їхній вклад у розвиток і могутність країни та за їхню ролю у формуванні політики. Свої завваги на ці теми висловив державний секретар під час прийняття, що його влаштував Відділ Національностей в Крайовому Комітеті Демократичної партії в честь сенатора Теодора Френсіса Ґріна в готелі Карлтон 19-го січня ц. р. Раск твердив, що „перша і друга ґенерація американців іміґрантського походження досягає сьогодні своєю кількістю понад 35 мільйонів", що „Америка є країною народів з усіх кінців світу", а факт, що громадяни всіх цих походжень є рівні у своїх правах є одною з найбільших правд, що ними можна здобути опінію світу. „В теперішній боротьбі між силами волі і силами диктатури цей факт сильно стоїть по боці нашої справи" — говорив Дін Раск, додаючи: „Наші національностеві організації і наша чужомовна преса виконали знамениту працю, сказавши світові про те, що означає Америка; за це ми їх шануємо... Ви допомогли нам навчитись чужих мов, що їх наша країна так дуже потребує. Ви допомогли нам пізнати інші культури та поширити нашу дружбу з народами інших країн і континентів. Ви часто перші відкриваєте окремі проблеми, що стоять перед урядом З'єдинених Держав та допомагаєте нашим лідерам зрозуміти ці проблеми..." говорив державний секретар Дін Раск, заохочуючи національностеві групи дальше плекати і розвивати мови, традиції і культури країн свого походження.

ПЕРША ПЕРЕМОГА КЕННЕДІ В КОНҐРЕСІ

ПАЛАТА УХВАЛИЛА ЗБІЛЬШИТИ ЧИСЛО ЧЛЕНІВ КОМІСІЇ ПРАВИЛ

Вашингтон. — 31-го січня президент Кеннеді здобув першу перемогу в Палаті Репрезентантів, яка допоможе його урядові здійснювати ті ліберальні проєкти, які є в демократичній виборчій плятформі, і які він уважає за свою власну програму. Ця конґресова перемога Кеннеді, — це прийняття Палатою проєкту спікера Палати Рейбирна про збільшення до 15-ох числа членів Комісії Правил, яка досі складалася з 12-ох членів, між якими південні демократи в спілці з консервативними республіканцями могли бльокувати всі ліберальніші законопроєкти. Демократи мали 8 членів і республіканці 4; тепер число членів збільшено до 15, демократи мають 10 і республіканці 5. Коли два консервативні демократи з півдня об'єднаються з 5 республіканцями, то поступові демократи все ж таки матимуть більшість 8 голосів і зможуть пересилати до повної Палати всі бажані законопроєкти. За ухвалення цього проєкту йшла тритижнева боротьба в Палаті Репрезентантів. Ліберальних демократів очолював 79-річний спікер Палати Сем Рейбирн, а проти збільшення числа членів комісії був 78-річний голова цієї комісії Говард В. Смит із Вірджінії. Але незначна більшість при прийнятті цього проєкту свідчить про те, що в Палаті йтиме завзята боротьба між ліберальними і консервативними членами Палати, і уряд Кеннеді матиме трудноці при здійснюванні своєї програми. За проєктом Рейбирна було 217 голосів, а проти 212.

● **Український Військово - Історичний Інститут при НТШ в Ню Йорку** влаштував дня 28-го січня ц. р. в приміщенні НТШ наукову конференцію, яку виповнила доповідь проф. Б. Загайкевича на тему: „Другий Коломийський Курінь у визвольній війні". — Проводив конференцією директор Інституту сот. З. Стефанів. — Доповідач, що був командантом згаданої частини УГА, з'ясував подрібно бойовий шлях її протягом всієї війни з поляками в Галичині та з большевиками на Наддніпрянщині. Після доповіді відбулася оживлена дискусія, що в ній поруч головуючого взяли участь пп.: д-р Волоцуї, д-р С. Ріпецький, Барчак, сот. Содол-Зілинський, Е. Стахів.

В АМЕРИЦІ

● **У своєму** зверненні про Стан Унії Кеннеді наводив слова інших президентів, між іншим і молитву покійного президента Ф. Д. Рузвелта, а також у двох місцях цитував свою інавґураційну промову з 20-го січня ц. р.

● **Статистики в Капітолі** стверджують, що перше звернення про Стан Унії президента Джана Ф. Кеннеді переривали оплесками 37 разів, а перше звернення про Стан Унії президента Айзенгавера в 1953-му році оплескувала аж 57 разів в Конґресі. Звернення Айзенгавера в 1957-му році оплескували члени конґресу тільки 5 разів. Пересічно 7 звернень Айзенгавера оплескували по 32 рази. Два звернення Айзенгавер не виголошував особисто, тільки їх відчитував урядовець Конґресу.

● **Промову - звернення** про стан Унії допомагав президентові укладати його давній співробітник і дорадник Теодор С. Соренсон, який укладав йому майже всі виборчі промови Він і надалі буде головним автором промов Кеннеді. Другим автором Президентових промов є історик Гарвардського університету Артур М. Шлезінґер, молодший.

● **35-річний** лікар д-р Алекс Саґаґіян - Едвардс повернувся до Ню Йорку після тримісячної лікарської праці на американському кораблі - шпиталі, який називається „Говп" (Надія), і хвалив місійну працю обслуги того корабля, який об'їжджає країни південно - східньої Азії. Тепер цей „корабель-шпиталь" стоїть в індонезійському порті Сумбава. Американські лікарі здобули неоцінений досвід під час праці на цьому кораблі, головним чином в лікуванні тропічних недуг. Лікарі працюють там по 7 днів в тижні разом із місцевими лікарями.

„САНТА МАРІЯ" ОКРУЖЕНА АМЕРИКАНСЬКИМИ ВОЄННИМИ КОРАБЛЯМИ

Ресіфе, Бразилія. — Великий португальський пасажирський корабель „Санта Марія", що його десять днів тому захопили на широкому морі революційні опозиціоністи до режиму партугальського прем'єра Антонія де Олівейра Салязара, знаходиться все ще в руках отих новітніх піратів, але — мабуть — не матиме вже великої свободи рухів. Після триденного пошукування за тим кораблем по широких водах Атлянтійського океану, віднайдення його і понукання завернути із східнього курсу на захід, в сторону до бразилійського узбережжя, американська морська фльота насправді окружила „Санта Марію" вінком із чотирьох нищильників та підводними човнами. Американський контр-адмірал Аллен Смит наблизився до „Санта Марії" прапорним кораблем „Ґірінг" і пересівся на чердак того останнього корабля. Він конферував одну годину з лідером групи новітніх „піратів" Генріком Ґальвао. Проте ця нарада скінчилась невдачно, бо Ґальвао поставив за передумову причалення до порту Расіфе й висадження всіх 560 пасажирів, — щоб йому дали ґарантію, що він зможе спокійно й безпечно набрати пальне й відплисти назад. Американський генерал не міг дати йому такої ґарантії, бо доля кораблів в бразилійському порті належить до суверенних компетенцій бразилійських властей. Бразилія ж мусить рахуватися з Португалією, з якою живе в найбільшій приязні, а португальський уряд вимагає повернення не тільки всіх членів залоги „Санта Марії", але й самого корабля. Новий бразилійський президент Жаньо Квадрос почав урядувати якраз в минулий вівторок 31 січня ц. р. Він ще не сказав свого останнього слова в справі „Санта Марії". Американські чинники заявили, що вони не втручаються у внутрішньо-португальські й португальсько - бразилійські справи, а залежить їм передусім на охороні 42-ох американських громадян, які є між пасажирами „Санта Марії".

В СССР поширюється чистка „обманців" із керівних становищ в партії і підприємствах

Москва.ц — Започаткована Хрущовим кампанія проти спричинників „зривів" в індустрії і в сільському господарстві і зокрема проти тих керівників, які евідентно фальшують звідомлення і статистичні дані про продукцію в очолюваних ними ділянках, обманюючи цим, мовляв, державу, поширюється все більше в різних областях СССР. Офіційний орган Комуністичної партії Совєтського Союзу *„Правда" опублікував в числі за 30 січня ц. р., звідомлення* про звільнення різних керівників обласних партійних проводів й індустрійних підприємств їхніх становищ. Звільнення це відбувається, як пише „Правда", на вимогу низових робітників, обурених поганим станом виробництва в їх фабриках і лиходійства їх керівників. Згідно із звідомленням „Правда" останніми днями був звільнений перший секретар комуністичної партії Кіровської області Александер П. Пчеліков, який подав сфальшовані рапорти про стан індустрійної і сільсько - господарської продукції, а в Ленінграді був усунений із свого становища головний інженер однієї з великих *фабрик А. Ф. Рудакас і два керівники відділів цього* підприємства за „брутальне порушення державного пляну, фальшування й обманювання держави і робітничого колективу". Водночас із цим Рудакас і його помічники були викинені з партії.

Західня Европа включається в обслідування космічних просторів

Штрасбурґ. — У цьому надрейнському місті по французькому боці відкрито в минулий понеділок конференцію 12-ох західньо-европейських держав задля виготовлення пляну вистрелення нового штучного сателіта з науково-досвідними цілями, виключно заходами і фінансами отих західньо-европейських країн. Головою конференції обрано англійського міністра летунства Пітера Торнікрофта. Учасниками тієї конференції є такі держави: Англія, Франція, Західня Німеччина, Італія, Бельгія, Голляндія, Данія, Австрія, Норвегія, Швеція, Еспанія та Швайцарія. Ірляндія, Греція, Туреччина і Канада вислали туди своїх обсерваторів. За підставу задуму західньо-европейського штучного сателіта прийнято англійську ракету „Блю Стрік" та французьку ракету „Веронік". Англійці випродукували „Блю Стрік" коштом $180,000.000, але потім відмовились від масової продукції тієї ракети для військових цілей, погодившися із ЗДА щодо встановлення в Англії американських ракетних баз. Ініціятори й прихильники самостійного західньо европейського штучного сателіта твердять, що Західня Европа втратила на міжнародному престижі й значенні тому що монополь міжплянетного обслідування належить тільки двом країнам — Америці і Сов. Союзові.

Західня Німеччина знизила проєктовану допомогу для підтримки доляра

Бонн. — Західня Німеччина готова допомогти З'єдиненим Державам в акції санузання їх платничого балянсу вплаченням одноразово позажної суми, однак та сума не буде перевищувати один більйон долярів. Спершу говорилося про $1,200.000.000. Зате Західня Німеччина буцім-то зреклася передумови, яку ставила раніше, щоб ЗДА признали відшкодування за сконфісковані підчас останньої війни мастки американських німців і що та квота буде зарахована за вплату Німеччини Америці, як частинна сплата німецького довгу. На один більйон долярів, що його готова заплатити Західня Німеччина Америці, складаються гроші, належні за замовлену зброю, завдаток на нову зброю та зворот більшости однобільйонового довгу, що його Німеччина винна Америці. Західньо - німецький уряд відмовився прийняти зобов'язання подібних вплат також на наступні роки, бо — мовляв — він переконаний що долярові клопоти Америки тимчасові й переминаючі, та що треба виждати, як ситуація виглядатиме за рік. Так само відмовився західньо-німецький уряд получити справу вплати більшої готівки Америці з справою допомоги збоку Західньої Німеччини відсталим країнам, щоб таким чином відтяжити Америку. Німці готові трактувати цю справу цілком окремо, як також справу підвищення своїх вплат до НАТО.

● **З Ляосу** прийшли суперечні вістки про про тамошню громадянську війну. Прозахідній уряд твердить, що його війська під командуванням генераля Носована захопили ключеву місцевість Муонґ Кассі та що вони переслідують комуністичні війська, що відходять на північ, а комуністичні партизани твердять, що вони — навпаки — зайняли місцевість Муонґ Гісн, при чому в сутичці згинули 42 проурядові вояки, а 120 дісталось в комуністичний полон.

ТОМПСОНА ВИКЛИКАНО З МОСКВИ НА НАРАДУ

Вашингтон. — Американський амбасадор Левеллин Томпсон дістав з Вашингтону доручення прибути задля консультації над дійсними інтенціями Хрущова і для участи в нарадах про дальшу політику Америки супроти Совєтів. Левеллин Томпсон належить до тих дуже нечисленних дипломатів, які залишатьея на своїх стійках також за нової адміністрації в Америці. Офіційно сказано, що Томпсон і так мав щорічно найменше двічі приїздити для консультації з урядом, ото ж в його теперішньому приїзді нема „нічого алярмуючого". Насправді — за газетними повідомленнями — річ іде про вислухання інформацій та поглядів Томпсона про політику большевиків і відносини в СССР. Левеллин Томпсон має славу одного з найкращих американських дипломатів. Перед отриманням призначення на американського амбасадора в Москві, Томпсон був амбасадором у Відні і брав активну закулісову участь в справі привернення Австрії і державного сутеренітету та звільнення її східньої частини з-під совєтської окупації. Президентові Кеннеді і державному секретареві Раскові найбільш цікаво дізнатися тепер з найпершого джерела про хід двогодинної розмови Томпсона з Хрущовим, під час якої Хрущов заявив свою готовість звільнити двох, протизаконно в'язнених ним американських летунів. Вашингтонські чинники цікаві дізнатись погляду Томпсона, чи той хід Хрущова був тільки пропаґандивним жестом, чи виявом дійсного бажання ввійти в ділові переговори з Америкою. Американська преса пригадує при цій нагоді, що през. Кеннеді однаково як державний секретар Раск є проти конференції „на вершинах", які не були б раніше добре підготовані і згори не ручались за свій успіх. Кеннеді не квапиться теж до безпосередньої зустрічі з Хрущовим, хоч би тому, що раніше він мусить безпосередньо бачити і нараджуватись з прем'єром Англії, Франції, Західньої Німеччини й Японії, себто тими своїми союзниками, які найбільш заанґажовані в нинішній холодній війні і з думкою яких мусить рахуватись президент ЗДА. Томпсон приїде до Вашингтону 8 лютого. Пресовий референт през. Кеннеді Салінгер з притиском зазначив, що Томпсон від'їде назад до Москви і залишиться там „на необмежений час", давши цим пізнати, що през. Кеннеді не відкликає Томпсона з його становища, а лиш хоче з ним нараджуватись.

НАТО розглядається за новим генеральним секретарем на місце Спаака

Париж. — Генеральний секретар Організації Північноатлянтійського пакту (НАТО) Пол Генрі Спаак у вівторок 31 січня зголосив свою резиґнацію, щоб вернутись до *активного політичного життя в самій Бельгії. Спаак був прем'єром і міністром* закордонних справ Бельгії і його співпартійці з Соціялістичної партії переконані, що він одинокий своїм престижем може врятувати єдність бельгійської соціялістичної партії та її значення в країні, яку до глибини потряс минуломісячний невдатний страйк, керований соціялістами. Найповажнішим кандидатом на становище генерального секретаря НАТО був норвежський міністер закордонних справ Гальвард Лянґе, але він буцім-то відмовився. Тепер за найповажнішого кандидата вважають *кол. голляндського міністра закордонних справ, тепер амбасадора при НАТО, д-р Дірка Стіккера.* Дехто називає колишнього канадійського міністра закордонних справ Лестера Пірсона, але його недавній виступ за допущення комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй і тим подібні уґодівські звороти напевне зустрінуть спротив збоку деяких членів НАТО, — повідомляють газети.

У Багдаді відкрито наради Арабської Ліґи

Багдад. — В минулий понеділок 30 січня відкрито в столиці Іраку конференцію Арабської Ліґи, яка цим разом має те поважне значення, що приявність на ній однаково міністра закордонних справ З'єдиненої Арабської Республіки д-р Махмуда Фавзі, як і міністрів закордонних справ Тунісії і Йорданії вказує на поступ на шляху до замирення між арабськими країнами. Тунісія виступила з Арабської Ліґи в 1958 році й відмовилась брати участь в її конференціях в двох минулих роках внаслідку причетности єгипетських урядових чинників у невдатній змові проти туніського президента Габіба Бурґуїби. Знову ж Ірак мав гострий конфлікт з тією ж Арабською Республікою з приводу її втручання до її справ після приходу там до влади ген. Абдула Кассіма, а Йорданія одверто закинула З'єдиненій Арабській Республіці зорганізування бомбового атентату, в якому згинув її прем'єр Гацца Маялі. Гадають, що Тунісія дістала запевнення збоку Нассера, що він не буде більше втручатися в її справи, та що іракський прем'єр Кассім переконав йорданського короля Гуссейна і туніського президента Бурґуїбу, що треба належати до Арабської Ліґи, щоб там одностайно боронити принцип невтручання одних країн у справи інших. Між Іраком і Йорданією були теж гострі спори, які тепер ніби притихли. Єднає всі арабські країни справа Ізраїлю та спільне підтримування боротьби альжирських арабів проти колоніялізму Франції.

У СВІТІ

● **Португальський прем'єр** Антоніо де Олівейра Салязар несподівано дістав від своїх ворогів скріплення своєї влади: коли азійсько - африканські т. зв. невтральні країни заатакували в Об'єднаних Націях Португалію за її колонії Мартініку і Анґолю, то всі португальці відразу станули в обороні політики свого уряду. Салязар вислав до тих кольоній військові підкріплення, але тепер є питання, чи в отих військових частинах нема багатьох противників Салязара. Ситуація в Португалії напружена.

● **Хрущов** скаржився на недавньому засіданні Центрального Комітету компартії, що зріст „добробуту" підсовєтських громадян доводить до збільшення їх вимог, а тому, що совєтські крамниці не мають подостатком краму, що його вимагають покупці, то й ціни пішли вгору — в леґальній торгівлі і на чорному ринку. Ця заява Хрущова стоїть — стверджують західні коментатори — в різкій суперечності з недавніми твердженнями Хрущова, що нова російська валюта „найтвердша" і що новий рубель має ніби-то більшу вартість за доляра!

● **Англійському прем'єрові** Геролдові Мекмілленові товаришила в минулому тижні до Парижу його дружина. Після дводенних нарад Мекміллена і французького президента де Голя зроблено світлину з де Голя і Мекміллена — разом з їхніми дружинами. Наради відбувались в приватній резиденції де Голя поза Парижем.

● **Англійські щоденники** „Дейлі Міррор" і „Дейлі Геральд" заперечили, наче б у переговорах про злиття тих двох видавництв в один пресовий концерн говорилось про ліквідацію „Дейлі Геральда". Англійські соціялісти зняли крик, бо „Дейлі Геральд" традиційно підтримував поміркованих соціялістів з „Партії праці".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Suns, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City. N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917, — authorized July 31, 1918
Адреса: SVOBODA", P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Реалізм нового Президента

Перше звернення Джана Ф. Кеннеді до Конґресу про стан Унії деякі коментатори відразу ж окреслили, як песимістичне зображення внутрішньо - господарської і закордонно - політичної ситуації. Президент — читаємо — подав песимістичну оцінку нинішнього стану промислової продукції, збуту на внутрішньому та закордонному ринках, американського платничого балансу, безробіття, будівництва шкільних будинків і заль, — а ще більш песимістичну оцінку стану відносин у широкому світі. Адже нинішню ситуацію назвав він просто „годиною загрози", і висловив переконання, що час діє не по стороні Америки і вільного світу, а в користь їхнього ворога.

Однак, похмурий образ, що його накреслив новий американський Президент, хоч і перечив своїм загальним тоном тому образові, що його подавав у своїх останніх публічних виступах Д. Д. Айзенгавер, проте назагал він не песимістичний, а реалістичний. У своїй суті він різниться від поглядів Айзенгавера найбільше щодо нинішньої господарської рецесії, економічного розвитку в Америці на найближчий час та можливости збалянсувати бюджет на рік 1961/62, — зате у відношенні до зовнішнього світу годі знайти будь-які різниці між становищами Д. Д. Айзенгавера і Дж. Ф. Кеннеді. Кеннеді не є песимістом ні в одній справі, що стосується Америки та вільного світу. Він тільки перестерігає проти легковаження внутрішніх потреб країни і великої загрози збоку Совєтського Союзу та комуністичного Китаю і закликає до боротьби проти внутрішніх недоліків та зовнішніх небезпек — спільними силами цілого народу. Коли у своїй інавґураційній промові Джан Ф. Кеннеді ні разу не назвав на ім'я СССР, комуністичного Китаю та взагалі комуністів, то тепер у своєму першому зверненні до Конґресу він виразно, з крапкою над „і", говорив про комуно - китайський імперіялістичний гін, що загрожує південній Азії, і про намагання міжнародного комунізму заволодіти цілим світом. Кеннеді гостро таврував панування комуністів на Кубі і рішуче заявив, що Південна Америка мусить бути забезпечена проти комуністичних бацил. Він правильно вказав на тамошню бідність і соціяльну несправедливість, як на головні джерела внутрішніх неспокоїв, але рівночасно заповів спільну боротьбу проти комуністичної агресії і диверсії.

Як кожна велика промова, яка заторкує найрізнородніші проблеми внутрішнього життя великодержави та її зовнішньої політики, звернення Президента про стан Унії має чимало моментів контроверсійних, дискусійних, залежних від індивідуальної оцінки. Сам Президент правильно зазначив, наприклад, що справа збалянсованого чи дефіцитового найближчого бюджету залежить від дальшого розвитку крайової економіки або від непередбачених подій, які вимагатимуть раптового збільшення видатків. Зате недискусійною є оцінка загрози для вільного світу від Москви та Пейпінґу і на найбільше признання заслуговує його рішення скріплювати збройні сили ЗДА, головно в летунстві, атомово - підводних човнах та керованих ракетах.

Щойно від законопроєктів, що їх внесе Президент до Конґресу, залежатиме здійснення його програми, накресленої в найбільш загальних рисах. Дж. Кеннеді поновив обітницю поважного збільшення державних видатків на цілі науки, суспільної опіки, робітничої і фармерської верств та на стимулювання економіки. Хоч кожна з цих цілей найбільш шляхетна — невідомо, чи вдасться здійснити ті реформи, що вимагають великих видатків, без збільшення державного дефіциту або податків. Одно ж і друге на тлі господарської рецесії та загроженого долара — сумнівне. Тому треба терпеливо чекати на дальші конкретні ходи уряду. Покищо можна тільки ствердити, що перший виступ нового Президента перед Конґресом був дійсно одвертий, щирий, реалістичний і відважний.

ЗДА, ОН і хаос в Конґо

Президент Кеннеді — читаємо газетне повідомлення — дав доручення державному департаментові перевести ревізію політики у відношенні до Конґа. Це доручення мотивоване фактом, що дотеперішня політика, яка спиралася на принципі строгої невтральности та підтримування в усьому невтральної політики Об'єднаних Націй, дала наскрізь неґативні висліди. Впродовж півроку, відколи Об'єднані Нації перейняли на себе завдання завести лад на великій території тієї слабкої під оглядом політичного виробления та культурного і господарського стану африканської країни, — впродовж півроку Об'єднані Нації не тільки не зуміли завести мир між ворогуючими провінціями, племенами та ватажками й зліквідувати загрозу громадянської війни, але — навпаки — своєю до абсурду доведеною невтральністю тільки облегшили дії деструктивних конґолійських і міжнародних сил.

Тепер в Конґо такий стан, що дві його провінції цілком опановані прокомуністичним рухом ув'язненого першого прем'єра Патріса Люмумби, а всі білі в отих провінціях стероризовані і рятуються втечею. Дві інші провінції, ніби прозахідні, проголосили свою „самостійність" і також не визнають центрального уряду в столиці Конґа, Леопольдвілі. На нараді, що триває від минулого тижня в Леопольдвілі і має підготовити „конференцію круглого стола" з участю всіх розсварених ватажків, нема не тільки представників сильного табору Люмумби, але й „президентів" провінцій Катанґа і Касай. Засадничий спір виник у зв'язку з проблемою, яким має бути устрій Конґа: централістичний чи федерально - автономний. Однак, насправді існують в Конґо дві головні причини трагедії: непідготованість країни до власного державного життя, яка не має власних адміністраційних службовців, учителів та інтеліґентів інших професій, і совєтський імперіялізм, який віддавна підготовляв комуністичні кадри для опанування Конґа, оточив комуністами першого прем'єра Люмумбу і спричинив анархію, щоб опісля перебрати владу в країні.

Коли не вдалася перша комуністична спроба, на арену вийшли Об'єднані Нації, а в самому Конґо виступили проти комуністів і Люмумби прозахідньо зорієнтовані автохтонні провідники з президентом Жозефом Касавубою на чолі, Совєти повели акцію окружним шляхом: совєтська дипломатія приєднала для своєї концепції нібито „невтрального" Конґа кілька азійсько - африканських країн, співчутливих демагогічним антиколоніяльним гаслам, що їх пристрасно проповідував Люмумба. Провідником тих держав стала З'єдинена Арабська Республіка, яка, перейнявши комуністичні методи підривної акції, постачає крадькома зброю і амуніцію, пролюмумбівським володарям провінцій Орієнталь і Ківу. На швидку руку організовані й озброювані в тих провінціях ватаги роблять випади в сусідні провінції, розпалюючи громадянську війну всіх проти всіх. П'ять азійсько - африканських країн відкликали з експедиційного війська ОН свої контингенти, зменшивши те військо на одну четвертину. До того ж шеф місії ОН, індієць Расшвар Даял — як твердить Касавубу — сам сприяє люмумбівцям. Таким чином і в самому штабі Об'єднаних Націй існують двоподіл, брак одностайної і рішучої лінії та взаємне недовір'я.

У тому стані повного хаосу мала зібратися 1-го лютого знову Рада Безпеки. Новий амбасадор ЗДА в ОН, Стівенсон, мав там скласти заяву, яка кине світло на нову політику ЗДА супроти Конґа. Ця політика повинна йти по лінії активної підтримки антикомуністичних і прозахідних кол конґолійців та активного поборювання на терені Конґа деструктивних місцевих і закордонних чинників. Приклад політики ЗДА і ОН у відношенні до тієї африканської країни виявив ще раз, що в нинішних міжнародних відносинах дійсна невтральність не є можлива і насправді зводиться до підтримки комуністів.

З позицій вартости

Усі країни й народи мають якусь вихідну базу для своєї політики. Москва, наприклад, хоче запанувати над світом і в змаганні до тієї мети не гребує ніякими засобами, від брехливої пропаґанди й підривної активности починаючи, а на відкритих аґресіях кінчаючи. З'єдинені Держави Америки зі свого боку, шукаючи найбільш відповідної бази для зустрічі різного роду совєтської загрози, прийшли до переконання, що найбільш успішною базою для їхньої політики супроти аґресивної Москви може бути політика з позицій могутности.

У зв'язку з цим напрошується питання: з яких вихідних позицій повинні вести свою політику ми, українська спільнота в Америці? Увесь минулий досвід і теперішня ситуація недвозначно відповідають, що ми можемо добитися найбільших успіхів, якщо вестимемо свою політику з позицій нашої вартости, до якої зараховуємо в першу чергу нашу зорганізованість, нашу багатобічну активність, наш стан посідання і нашу свідомість. Це є та наша питома вартість, що має найбільш переконливе значення і що з її позицій ми можемо прихилити загальну американську опінію в нашу користь, себто в користь тієї української справи, яка лежить нам на серці і яку ми заступаємо.

Прийнявши концепцію політики з позицій сили, Америка докладає багато зусиль, щоб ці свої позиції, себто свою мілітарну могутність, розбудувати до справді переконливих меж. Коли ж ми приймаємо концепцію нашої політики з позицій нашої вартости, то логічно, що й нам треба ту вартість збільшувати і розбудовувати до таких меж, щоб вона мала найбільш переконливу силу.

Українська спільнота на цій землі створила вже багато вартостей. Наші святині, народні доми, наші організації, наші школи, наші наукові, мистецькі, громадські та інші установи і їхня творчість, їхні досягнення — це великі вартості. Але ми свідомі також, що вони ще далеко незавершені в своєму розвитку і що для того розвитку немає обмежень. Коли ж мова про наші громадські й економічні вартості, то немає сумніву, що найбільшою з них є така наша найстарша в цій країні установа, Український Народний Союз. Дальша розбудова цієї організації, для якої добру нагоду дає тепер ще й передконвенційна організаційна кампанія в Шевченківському Році, є чи не найпростішим шляхом до збільшення наших багатобічних вартостей, з позицій яких ми можемо добиватися дальших успіхів і в нашій політиці на користь нашого поневоленого українського народу.

ВОЛЯ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Мало хто у вільному світі має уявлення про те, що недавній президент ЗДА, Айзенгавер, був єдиним серед державних мужів вільного світу, який втішався пошаною і до певної міри навіть подивом серед совєтських обивателів, — тих, яких по-американськи називають „мен ін де стріт".

Багато було для цього причин. Був ним факт, що Айзенгавер стояв на чолі держави, для якої совєтська людина завжди мала респект за її технічні досягнення, за її економічну й мілітарну потужність. Для совєтського обивателя Америка все ще є втіленням всього, що є у світі „най-най", втіленням технічного проґресу і ідеалом, який мав би досягнути СССР, не зважаючи на галасування совєтської пропаґанди у зв'язку із „спутниками".

Але також персональні прикмети Айзенгавера витворили таке наставлення до нього підсовєтської людини. В останній війні був він головнокомандувачем альянтських військ: і під його проводом розгромлено в Европі Гітлерову силу. Айзенгавер додержав договору західніх потуг із СССР про поділ сфер впливів в Европі (хоч, може, якби не додержав, мапа Европи мала б нині трохи інший вигляд), він відвідував Москву у медових місяцях „дружби" Сходу із Заходом.

Ставши президентом, Айзенгавер своєю політичною діяльністю стверджував, що його ціллю є забезпечення миру. Його участь у Женевській конференції, його виступи на ній широко публікувалися у совєтській пресі, були передавані через радіо та робили велике враження на підсовєтську людину. Врешті він запросив Хрущова відвідати Америку, вів з Хрущовим розмови і витворив атмосферу „кемпу Дейвіда". Все це скріпило переконання, що Айзенгавер — не „акула капіталізму", а людина, яка має почуття відповідальности за долю людства і від якої багато доброго можна сподіватися.

Немає сумніву, що коли б Айзенгавер відвідав СССР, його промови мали б великий вплив на підсовєтську людину. Але випадок із літаком У-2 усе перевернув.

При всіх користях, який той випадок дав московським лідерам, він дав їм ще одну: врятував Хрущова від відвідин Айзенгавером СССР.

Американська виставка в Москві і промови Ніксона у різних містах СССР спричинили біль голови совєтським лідерам, які гострим посиленням пропаґанди про нужду та експлуатацію трудящих в Америці мусіли невтралізувати настрої, що їх та виставка і ті промови викликали серед населення СССР.

Візита Айзенгавера напевно принесла б Москві значно більше клопотів. А цього вона мусіла сподіватися, бо західня, головно американська, преса вже наперед робила на це натяки.

В „Ню Йорк Таймсі" свого часу була вміщена стаття, у якій автор, в зв'язку з плянованою візитою Айзенгавера в СССР, писав, що президент уже підготовляє промови, які там виголосить. До того автор додав, що є два погляди у цій справі: одні думають, що президент буде говорити в СССР чемно і обережно, щоб нікого не вразити, а другі, — президент буде одверто висловлювати свої погляди на справи, так, як він їх бачить і про них думає.

Яку користь дала Заходові ця стаття, сперта при тому на інформаціях, одержаних кухонними дверима? Вона тільки напевно заалярмувала совєтських лідерів.

Візита, одначе, не відбулася, і Кремль справу на внутрішньому секторі виграв.

Всю цю справу, включно із згаданою статтею в „НИТаймсі", згадуємо для того, щоб показати на її прикладі, яку іноді шкоду робить західня преса своєю надмірною балакучістю.

Большевицька пропаґанда із західньої преси довідується про пляни Заходу у відношенні до СССР і потім їх використовує. А використовує вона їх добре і легко їй це робити, бо вистачить скласти докупи кілька статтей преси вільного світу, щоб скомпонувати знаменитий пропаґандивний матеріял проти того світу.

Хоч, мабуть, немає нікого у вільному світі, хто був би проти свободи преси, все ж таки треба ствердити, що у боротьбі західнього і східнього світів завелика балакучість преси приносить часом вільному світові багато шкоди.

А як же бути пресі недержавних націй, яка бореться за їх визволення? Чи її роля також обмежується тільки інформацією? Поки відповісти на це питання, наведемо кілька прикладів із практики нашої української еміґраційної преси.

Колись в одній нашій газеті вміщено було інтерв'ю одного з наших журналістів із делеґаткою українського зорганізованого жіноцтва на міжнародний жіночий конґрес у Гельсінках. У своєму репортажі автор описав, як то дружина фінського президента, пані Паасіківі, зустрівшись з нашою делеґаткою і довідавшись, що вона українка, сказала (цитую з пам'яті): „О, то ви маєте клопоти з москалями, розумію вас, бо ми теж були у такому положенні".

Звичайно, нашій делеґатці було приємно це розповісти журналістові, а йому хотілося також зробити приємність читачам. Але чи треба було про це писати, чи приємність, яку могло це зробити українському читачеві, не була більше шкідлива, як корисна?

Бо тільки подумати: чоловік пані Паасіківі, президент Фінляндії, мав (він уже не живе — абв) постійні державні клопоти з Москвою, з москалями зустрічався, вів переговори, а тут вам його дружина висловлює таку опінію, і все те друкується в пресі. В яке положення поставив згаданий журналіст пані Паасіківі, її чоловіка і нашу делеґатку? А наслідки цього не важко відгадати. Мабуть, ми втратили симпатії пані Паасіківі, коли вона у зв'язку з цим випадком мала прикрості.

Інший приклад: Минулого року в Римі відбувались олімпійські ігрища. Українці спромоглися на створення олімпійського комітету, завданням якого мало бути наладнання контакту з українськими підсовєтськими спортовцями. Але задовго перед відкриттям ігрищ цей комітет так розреклямував у пресі своє існування і свої цілі, що совєти, коли їх спортовці приїхали на ігрища, позамикали їх у кватирах в Римі. А коли б Комітет був дискретний у своїх інформаціях про себе перед ігрищами, то може й були б якісь корисні висліди його діяльности.

І це один приклад: У нас багато говориться про „зовнішні зв'язки". Маємо тут на умці зв'язки поважного характеру, особисті контакти наших провідних людей із провідними людьми тих держав, в яких живе наша еміґрація. Такі контакти і зв'язки починаються звичайно із зустрічей, які влаштовуються або в ресторанах, або в клюбах, де за обідом від товариських справ переходять до властивої цілі зустрічі. На Заході це нормальний спосіб полагоджування справ.

Але такі справи треба робити дискретно. Тимчасом виявляється, що не завжди ми вміємо їх робити дискретно. Відомості про такі зустрічі часом публікуються в пресі, і то в такій формі, що і прізвище того чужинця подається. Робиться це переважно для того, щоб членству чи громадянству показати діяльність, щоб усі знали, на що ідуть гроші і яких то ми людей знаємо. Тим часом, такі вістки є досконалим матеріялом для наших ворогів, щоб вони при нагоді могли нападати на таких чужинців.

Свобода преси — це одне з найбільших добродійств волі і одна з найбільших її ґарантій. Але рівночасно й одною з найбільших загроз для тієї волі могла б бути сваволя тієї преси, єдиною і головною ґарантією перед якою може і повинна бути відповідальність працівників преси і відповідальність не перед диктаторським цензором чи перед терористичним законом, але перед власною совістю і свідомістю.

абв.

МІЖ БОННОМ І ВАРШАВОЮ

Мюнхен, — 25-го січня голова уряду Західньої Німеччини, Аденауер, доручив своєму пресовому секретареві Ехардтові опублікувати інформацію, що небаром мають відбутися офіційні переговори між боннським урядом і урядом комуністичної Польщі. Завдання переговорів — нормалізувати відносини між обома державами.

Уже довгий час кружляли в Німеччині чутки про те, що з доручення Аденауера, як гість комуно - польського прем'єра Циранкевича, генеральний директор великої промислової ф-и Круппа в Ессені, на ім'я Байц, літав до Варшави, щоб приватним порядком намацати ґрунт для переговорів між Бонном і Варшавою. З приводу цих поголосок виступив недавно секретар польської компартії Ґомулка з заявою: німецько - польське порозуміння може постати лише тоді коли Бонн визнає, як кордон між Польщею і Німеччиною, лінію рік Одри - Нісси. На це була відповідь із Бонну, що порозуміння між двома урядами бажане й можливе, але справа кордону може бути вирішена тільки мировими договорами (адже й досі СССР й Польща знаходяться формально „в стані війни" з Німеччиною, бо мирового договору з Німеччиною не мають). Між іншим, із тих заяв німецького уряду випливає, що почин до переговорів зробив не Бонн, а Варшава. На це з Варшави не було ніякої відповіді, але швидко потім Байц відбув другу подорож до Варшави.

Як розуміти теперішню охоту Варшави і Бонну до переговорів і порозуміння? Треба думати, що та й друга сторона сподіваються мати від порозуміння певні вигоди. Не таємниця, що польські комуністи не менше ненавидять московську „опіку" над Польщею, як і поляки інших напрямків. Совєтські дивізії стоять у серці Польщі, як „охоронці проти німецької агресії", але ці „гості" дуже неприємні полякам, бо, на кивок Хрущова, вони можуть знову стати „господарями". У Варшаві добре знають, що західні великодержави схиляються до того, щоб визнати польсько-німецьким кордоном лінію Одри - Нісси, бо таке визнання зміцнило б позицію Варшави супроти Москви. Німеччина через порозуміння з Варшавою сподівається ослабити позиції Східньої Німеччини („Німецької Демократичної Республіки"), яка є найвірнішим сателітом Москви. Коли б Боннові вдалося заручитися підтримкою Варшави для ліквідації совєтської зони Німеччини, то це було б великою полегкістю для обох сторін: Німеччина могла б об'єднати свою розірвану територію до лінії Одри-Нісси, а Польща позбулася б совєтських дивізій, що тримають її під загрозою також з Заходу, бо 22 совєтські дивізії є також в Східній Німеччині.

Звичайно, це ще „музика майбутнього". Однак, такі ідеї рівночасно виникають у головах провідних діячів Західньої Німеччини й Польщі. Раз-у-раз випливає на поверхню проблема кордонів між Польщею та Німеччиною. І хоч у Західній Німеччині живе кілька мільйонів німців, що переселились зі сходу, державна рація вимагає від керманичів політики в Бонні шукати порозуміння з Польщею. У 1959 році казав Аденауер, що аж при нормалізації відносин на основі мирових договорів буде видно, чим доведеться платити за програну війну. Цим він натякав на втрату території. Дійсно, трудно собі уявити, щоб світ погодився на нове „переселення народів" (реєміґрація поляків, оселених на землях, що до 1939 р. належали до Німеччини). Проти цього говорять також господарські мотиви самої Німеччини. Німці втратили у війні коло 7 мільйонів осіб. Це приблизне число німців, що жили на території на схід від Одри-Нісси. Коли б ті території вернути під управу Німеччини, то німці не мали б людей, щоб ті землі заселити. Адже ж і тепер у Західній Німеччині бракує робітньої сили для індустрії і сільського господарства. Тому відплив мільйонів німців на схід був би катастрофою для господарства Західньої Німеччини.

Не можна ще передбачити розвитку відносин між Бонном і Варшавою. Але почин обох політичних центрів може дати несподівані результати.

П. А.

З СОВЄТСЬКОЇ ПРЕСИ

„ОЦІНКА, ЯКОЇ НЕМА В АТЕСТАТІ"

Під таким заголовком П. Олексіїв, голова Краснодарської крайової ради союзу спортових організацій, пише в „Ізвєстіях" з 4 січня ц. р. про стан здоров'я дітей на Кубанщині. „Що сталося із здоров'ям наших дітей, запитує автор цієї статті. — Чи зміцніли вони? Це, на жаль, нікого не цікавить. За всі повоєнні роки не було ні одного загального огляду учнів. З 540,000 школярів нашого краю в 1952 р. медичний огляд перейшли лише 243,000, в 1955 р. — 113,000, в 1958 р. — 298,000 учнів. Не знаючи стану здоров'я дітей, директори і вчителі багатьох шкіл проводять лекції фізичного виховання формально, а це завдає шкоди здоров'ю дітей. У відділах народної освіти Кубані працюють понад 500 інспекторів, які перевіряють якість навчання. З них усього лише один, та й то як побічний обов'язок, перевіряє фізичне виховання дітей. Минулого року лекції фізичного виховання проводились далеко не з усіми дітьми: кожного 5-го школяра з огляду на стан здоров'я не допускали до виконування фізичних вправ або зачисляли до підготовчої групи. Зовсім незрозуміло, — закінчує свою статтю голова ради спортових товариств „чому ніхто не несе відповідальности за фізичне виховання в школах".

МОСКОВСЬКИЙ ПАТРІЯРХ РОЗЇЖДЖАЄ ПО СВІТІ

Як подають „Ізвєстія" з 8 грудня м. р., протягом двох тижнів московський патріярх Алексій був гостем Антіохійської Церкви. В Сирії і Ливані, в Дамаску і Бейруті на його честь влаштовувано великі прийняття, на яких були присутні міністри та інші державні діячі цих країн, визначні представники мусульманського й християнського духовенства, а також діячі науки, мистецтва і культури. Під час перебування патріярха Алексія в Дамаску прийнято спільний комунікат патріярхів, в якому заявляється, що обидва патріярхи поділяють ідеї заборони всієї атомової зброї і висловлюють надію, що настануть дні, коли народи „перекують мечі на рала і списи свої на серпи". В комунікаті підкреслюється, що всі спірні міжнародні питання можуть і мають бути розв'язувані лише мирним шляхом. Також патріярхи одноголосно осудили колоніялізм.

В особі московського патріярха Хрущов має досвідченого дипломата, який у своїх подорожах накидає країнам Середнього Сходу підступне хрущовське „співіснування".

„ЛІТАЮЧІ ТАРІЛКИ" НАД КАЗАХСТАНОМ

Останнім часом масово поширилися в Совєтському Союзі чутки про те, що в тій чи іншій місцевості люди спостерігали так звані „літаючі тарілки". У зв'язку з цим ділиться своїми думками на сторінках „Правди" (8 січня ц. р.) совєтський академік Л. Арцимович:

„Немає ні одного факту, — заявляє цей учений, — який вказував би на те, що над нами літають таємничі матеріяльні об'єкти. Усі зв'язані з цим розмови зроджуються з антинаукової інформації, яка була в доповідях відчитаних у Москві деякими невідповідальними лекторами. Ці захоплюючі інформації пізніше доповнилися численними чутками про космічні „тарілки", що появлялися над містами і селами Узбекістану й Таджикістану. При цьому повідомлялось навіть, що мініятюрні мешканці Венери, які приземлилися були в одному місці з своєю „тарілкою", розбіглися на всі сторони шукаючи дешевих східніх ласощів. Додатковим елементом, що підсилив інтерес до „літаючих тарілок", була фотографія одного з цих об'єктів, зроблена в одному з північних районів країни. Як показало ляборaторне дослідження, проведене в Інституті геофізики Академії Наук СССР, ця фотографія також є наслідком оптичної злуди. Такі фота можна робити мільйонами для довірливих людей".

М. Антонович

ЮРІЙ ЖЕРАРДОВИЧ КОЛЛАРД

(2. I. 1875 — 3. I. 1951)

(З приводу десятиріччя з дня смерти)

(1)

Не раз уже підкреслювалося в нашій пресі, що великим недомаганням українського життя було і є те, що нові ґенерації починають „від себе" і майже зовсім не знають і не використовують досвіду своїх попередників. Так було з хлопоманською ґенерацією 60-их років минулого сторіччя, так було з соціялістичною ґенерацією на переломі століття, так було з націоналістичною ґенерацією 30-их років і так, може покищо непомітно для нас, незалежно від впливів попередників, формується ґенерація 60-их років цього століття.

Трудно когось обвинувачувати в цих різких змінах. Жили ми в надто ненормальних відносинах. Кожний новий період висував свої специфічні проблеми, які не можна розв'язувати старими методами, а тому палка молодь відкидала з притаманним їй запалом увесь попередній досвід і шукала нових шляхів. Звичайно на цих нових шляхах робилося багато помилок, а більшість з них можна було обминути при кращому досвіді, який мало старше покоління. Але, на нещастя, те покоління було в протилежному, щоб не сказати ворожому, таборі, до якого були спалені всі мости. Таким чином уже понад сто років ми йдемо від революції до революції, нехтуючи законами послідовности та традиціями наших попередників.

Тим ціннішими, на нашу думку, є ті нечисленні одиниці, які вміли знайти стежку до попередньої і до наступної ґенерацій і таким чином стати ланкою між поколіннями. До таких людей належав — Юрій Жерардович Коллард, десята річниця смерти якого припала на 3-го січня ц. р.

**

Батько Юрія Жерардовича був бельгійцем, який працював за фахом, як інженер - агрономом на Україні, де й познайомився та одружився з матір'ю Юрія, що походила з старого козацько - шляхетського роду. Юрій Коллар народився 2-го січня 1875-го року в Морачові на Лівобережжі, а середню освіту здобув у Полтаві, де й познайомився з Симоном Петлюрою, тоді ще молодим семінаристом. Після закінчення харківського Технологічного інституту працював Ю. Коллард на різних посадах — у Харкові (1903 - 07), на будівництві транссибірської залізниці в Красноярську (1907 - 12) та кавказької залізниці в Катеринодарі на Кубані (1912 - 14).

За першої світової війни був він спершу головним інженером - будівничим Мурманської залізниці, звідки в 1916-му році його переведено на Західний фронт. За Української Народної Республіки був (1919 - 20 рр.) міністром транспорту і разом з урядом УНР переїхав до Відня, а опісля до Чехо - Словаччини, де в 1921 - 26 роках працював за фахом при Земському уряді на Закарпатті. Звільнений з праці як небажаний елемент (український націоналіст), мусів переїхати на Мораву, де працював у різних містах, аж поки 1935-го року не осів у столиці Моравії — Брні. Перед наступом большевиків, на початку 1945-го року, виїхав з Чехо - Словаччини і осів в Авґсбурзі, де перебував постійно аж до своєї смерти — 3-го січня 1951 р. — ведучи своє власне будівельне підприємство.

О. ПРОТОПРЕСВІТЕР ГЕННАДІЙ ТИМКІВСЬКИЙ

(З нагоди 85-ліття життя та 58 - ліття служіння УАПЦ)

Шостого лютого ц. р. сповняться 85 років життя та 58 років пастирського служіння УАПЦ о. протопресвітера Геннадія Тимківського, настоятеля Української Православної Парафії в притулку для старших віком в Дорнштадті, Німеччина.

о. протопресвітер Г. Тимківський

о. Геннадій походить із старої священичої родини. І батько і дід його були священиками на Україні. о. Тимківський народився 6 лютого 1876 р. в селі Ольшанці на Херсонщині. Духовну освіту отримав в Одеській духовній семінарії, яку закінчив 1899 року і був призначений законовчителем технічно - залізничої школи на ст. Долинська.

28 січня 1903 року о. Геннадій був висвячений на священика. Залишаючись в тій же школі законовчителем ще обслугував мешканців ст. Долинська, як душпастир. Зразковий священик та завжди свідомий український патріот, о. Геннадій користався великою популярністю та пошаною робітників, адміністрації залізниці і громадян. На ст. Долинська перебував до кінця 1929 року.

Але місцева комуністична влада не могла стерпіти популярности о. Геннадія і почала його переслідувати. В 1930 р. він примушений був залишити ст. Долинська і в Катеринославській Єпархії отримав призначення на настоятеля церкви в с. Костромка, де перебував там до 1-го липня 1934 р. Ці роки для о. Геннадія були роками важких переслідувань та моральних тортур. Нарешті в липні того ж року о. Геннадія Тимківського заарештовано органами НКВД і відправлено до в'язниці в Кривому Розі.

Після кількох місяців ув'язнення його звільнено, одначе перебував під наглядом НКВД. Втративши все майно і засоби до життя, він з дружиною мусів податись куди інде, аби рятувати себе від голоду та переслідувань. Розстелився перед ним та його дружиною Надією широкий мандрівний шлях, вкритий нуждою, страхом та турботами за долю дітей, які були віддані родичам під опіку. Мандруючи з місця на місце, о. Геннадій, в умовах совєтської дійсности, таємно відправляв Служби Божі та церковні треби.

В 1942 р. о. Геннадій був призначений священиком Свято - Преображенського Собору в м. Єлисаветграді, а в грудні 1943 р. з наближенням совєтського окупанта, о. Геннадій з дружиною подався на Захід. Опинившись в Німеччині, він працював священиком УАПЦ в ДП таборах — Авґсбурзі, Ляйпгаймі, Кляйнкецені, де виконував обов'язки не лише душпастиря, а і викладача релігії в таборових гімназіях та електро - технічній школі. За віддану і корисну працю для УАПЦ в 1947 р. о. Геннадій Тимківський був нагороджений митрою, а серед своїх парафіян користувався заслуженою пошаною і любов'ю.

Під час примусової репатріяції (1946) о. Тимківський виявив незрівняну мужність та відвагу. Він разом з деканом української греко - католицької церкви о. Пилипцем організував масовий хресний похід в Авґсбурзі, як гострий протест проти примусової репатріяції. На цей протест звважила американська влада, і спинила тоді примусову репатріяцію наших людей із Гінденбурґ Казерне.

Останні дев'ять років він перебуває в притулку для старших віком в Дорнштадті, біля Ульму. Невтомний пастир, по прибутті туди, зорганізував УАПЦ парафію. Під його безпосереднім керівництвом уряджено гарну церкву з добрим хором, в якій систематично наш Ювілят відправляв Служби Божі. А супутниця життя о. Геннадія матушка Надія Флорівна, як і раніш, своєю участю в хорі та гарним голосом прикрашала церковний спів. В 1953 р., з нагоди 50-річчя священства, Собор УАПЦ надав о. Геннадію Тимкіському сан протопресвітера.

Тепер, не зважаючи на свій похилий вік, о. Ювілят лише час від часу відправляє Служби Божі. Бувші і теперішні парафіяни знають невтомну працю о. Ювілята на ниві Христовій. Нам належить з особливою пошаною відзначити ювілей нашого заслуженого пастиря, який так багато років свого життя, сил та енергії віддав на служіння Українській Православній Церкві та українсньому народові.

Бажаємо о. Геннадію ще довго стояти біля Престолу та підносити свої щирі молитви до Всевишнього за нашу страждальну матір Україну та її нарід, а тяжко хворій супутниці о. Ювілята матушці Надії Флорівні швидкого видужання.

Павло Трембовецький

ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Урочистість в Шикаґо

В неділю 5-го лютого Українська Громада міста Шикаґа має своє національно-громадське свято, а саме — урочисту роздачу Ювілейних Грамот Українського Конґресового Комітету тим платникам Національного Датку, що були чинні протягом десятилітнього існування УНФонду і зложили суму 100 і більше долярів на українську справу.

Урочистість має відбутися в найближчу неділю 5-го лютого ц. р. 264 особи і організації того міста одержать тоді Ювілейні Грамоти УКК.

На свято заповіли свій приїзд голова УККА проф. Лев Добрянський і делеґат Централі УККА мґр. Іван Базарко.

Коли трактуємо роздачу Грамот, як свято і урочистість, то є для цього багато підстав. Бо сама по собі сума $ 100, зложена на потреби української справи, є поважним вкладом у наше національне діло. Уявім собі на хвилину, — якби наша справа виглядала, коли б так зробили 100,000 свідомих українців, що мешкають у ЗДА! Але мусимо зазначити, що більшість громадян, які одержують Грамоти, зложили за ці 10 літ існування УНФонду не по 100 долярів, а значно більше, — по 150, 200, 300, 400 і навіть $600. Тож усім цим громадянам справді належиться признання й подяка, і то не лише від УККА і УНФонду, але і від усіх нас, яким ежить на серці добро України.

Від цих Громадян, що одержують Грамоти, ми можемо й мусимо навчитись солідности й витривалости.

Вітаючи нагороджених грамотою Громадян, не можна обійти мовчанкою Відділи та Організації. Бо лише систематична праця і активність Відділів створюють в даній громаді атмосферу, що сприяє жертвенності.

Щодо Шикаґо, то це місто у ЗДА, де перебуває чи не найбільше українців і Ліґа Українців Америк. Походження направду вложила надзвичайну працю і організаційний хист у збіркову акцію для УНФонду, наслідком чого було, що Шикаґо стояло і, сподіваємось, буде далі стояти, на першому місці по сумі збірок. Шикаґо шляхетно суперничить з найбільшими містами ЗДА — Ню Йорком, Филаделфією та Дітройтом. Ліґа Американців Українського Походження — Відділ УККА в Шикаґо, має в себе постійну „реґулярну армію" збірщиків, — людей патріотичних і відданих справі. Власне, в цьому був успіх Шикаґа, бо робота збірщиків тяжка і невдячна, але Ліґа улегшила її тим, що розділила Шикаґо на райони.

Ще один окремий влучний засяг Ліґи — видання повного поазбучного виказу платників і жертводавців УНФонду в Шикаґо. Такий виказ дає ясний перегляд жертводавців УНФонду, яких є в Шикаґо майже 3,000, а з них немало стараються доповнити свої внески до 100 долярів, щоби заокруглити свої пожертви в цьому Ювілейному Році.

В. П.

Приготовляють „Княжі вечерниці" в Дітройті

Серед багатьох розваґового характеру імпрез, що відбуваються у карнаваловому сезоні в Дітройті, „Княжі Вечерниці" вирізняються своєю оригінальністю, змістом та вислідом. „Княжі Вечерниці" стають традицією нашої громади. Їх від кількох років то улаштовує Метрополітальний Відділ Українського Конґресового Комітету Америки. У вечерницях беруть участь широкі кола нашого громадянства, починаючи від високошкільної молоді, а на батьках кінчаючи. Між ними чільні громадяни та провідні особистості наших установ. Там збирається неофіційно репрезентація цілости нашого громадського життя. На таких вечерницях западає вибір „Князівни Дітройту" на поточний рік. „Князівна Дітройту" є вибрана представниками громади, тому вона повноправно репрезентує цю громаду на різних міжнаціональних імпрезах, що вимагають такої репрезентації.

У цьому році „Княжі Вечерниці" відбудуться в суботу 4-го лютого, в залях Українсько - Американського Осередку при вул. Карпентер. Хоч до вечерниць ще кілька днів, у громаді заметушилось. Молодечі організації висувають своїх кандидаток, вибираючи найвідповідніших дівчат. Інші порозуміваються, котру з кандидаток будуть піддержувати в часі вибору. Комітет підготови вечерниць обмірковує кожну деталь імпрези, щоб вона всеціло відповідала смакові та вимогам учасників. Жіноцтво, виявляє ініціятиву в способі вибору „князівни", мистецького оформлення залі, готовиться також до своєрідного змагання, бо там жде нагорода за найкращу сукню. Самозрозуміло, що чоловіки появляться на залі у візитовім строю. Друга частина досвідченого жіноцтва дбає про те, щоб втрачену при звуках мелодійної „Зорі" енерґію, набути при окремих столиках у сусідній то кімнаті при смачній вечері.

Мабуть, найважче завдання мусить виконати ж'юрі. Подібно, як попередніми роками, так само й цього року, до змагань зголошено кілька справжніх красунь. Як тут виходити з положення? Найлегше було б усіх їх коронувати. Та правило залишається в силі. Одна з них буде князівною. Ж'юрі мусить поєднати голоси учасників-виборців з прикметами, що їх посідає кандидатка, а саме: краса, популярність, активність у громадських чи молодечих організаціях і ін. Хто з них переможе, покаже 4-ий лютий. Одне певне, що переможе та красуня, яка здобуде симпатії більшости учасників вечерниць. Вибір заповідається цікавим, варто б побачити ті „Вечерниці"

В. П.

Українські мистці на телевізійній програмі у Филаделфії

Минулого року читачі „Свободи" мали змогу довідатися про телевізійний виступ нашої популярної співачки Наталії Андрусів зі стації WFIL—TV, канал 6, в програмі, яка була присвячена французькій культурі 18-го століття. Тоді співачка запрезентувала французьку пісню з циклю т. зв. пасторалів, виконуючи її в оригінальному костюмі з того ж століття.

Наталія Андрусів

П. Андрусів має в своєму репертуарі народні пісні вісьмох різних національностей, виконує їх в оригінальних мовах та в барвистих костюмах — (осібний до кожної пісні).

Цього року стація WFIL — TV знов запросила нашу співачку до виконання програми, яка буде присвячена еспанській культурі. До участи в тій програмі запрошено відомого й українській публіці майстра еспанського танку т. зв. Фляменко п. Алекса Бережного.

Треба підкреслити, що між українськими мистцями естради А. Бережний напевно є найкращим знавцем і виконавцем тієї ділянки нелегкої хореографії — а саме фляменських танків. Численні його виступи в Еспанії і в інших країнах Европи, і виступи його ансамблю тут в Америці в різних містах фахова критика оцінила в часописах прихильно.

Стація WFIL—TV запрезентує цю програму через канал 6. дня 8-го лютого 1961, о год. 11-ій перед полуднем. Участь наших мистців дає запоруку, що виконання буде на високому рівні.

Включіть свої апарати в тому часі на канал 6. та разом з тисячами американських глядачів огляньте й послухайте виступу своїх українських мистців на тій цікавій програмі.

Н. Н.

У Вінніпеґу вшановано М. Лучковича

Вінніпеґ, Ман. — Українська Вільна Нкадемія Наук в Канаді присвятила найновіший випуск бібліографічної серії (ч. I, Вінніпеґ, 1960) п. н. „Україніка — Канадіяна" п. Михайлові Лучковичеві, „першому українсько - канадійському послові з Оттави, авторові, критикові й перекладачеві". Цей випуск, складений проф. Яр. Рудницьким і д-ром М. Сокульським, що подає бібліографію українських друків у Канаді, вийшов накладом Комітету Українців Канади (КУК) у Вінніпеґу. На стор. 4. є вміщена світлина п. Лучковича з відповідною присвятою.

● **Президент Кеннеді** відкликав три номінації, які президент Айзенгавер був переслав Сенатові ще 10-го січня ц. р. Ці скасовані номінації відносяться до: Чарлза Г. Кінґа, який був запропонований на члена Федеральної Комунікаційної Комісії, Волтера С. Воллеса, що мав бути асистентом секретаря праці, і Теодора Ф. Стівенса, що був призначений на соліцитатора в департаменті внутрішніх справ.

● **Директор Університету Українознавства при НТШ** повідомляє, що десятий цикл викладів відбудеться в суботу, дня 4-го лютого ц. р., в приміщенні НТШ при 302-304 Вест 13-та вул. від год. 2-ої по полудні. В програмі виклади з Шевченкознавства, нові т ньої історії України й етнографії.

Українська Літературно Мистецька Клюб
Ню Йорк 149 2nd Ев

З Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку повідомляють, що в п'ятницю дня 3-го лютого ц. р. відбудеться у приміщенні Клюбу літературний вечір, присвячений Першому Літературному Конкурсові СФУЖО 1960 р. влаштований ЛМКлюбом і Культурно-Освітньою Комісією СФУЖО. У програмі вечора візьмуть участь: п-ні Наталя Лівицька-Холодна, член жюрі, і пані Олімпія Добровольська, Лідія Крушельницька, Оля Кириченко та Зірка Салик, із читанням. Провотитиме вечором, як конферансіє, п-ні Наталя Чапленко. У програмі вечора передбачене читання творів „Лебідка" Ольги Мак, „Ліс" Галі Лагодинської „Дві краси" Людмили Коваленко, „Муся" Софії Наумович та „На мене напали собаки" Ольги Лявин. Під час вечора відбудеться виставка книжок сучасних українських письменниць, влаштована п-нею мґр. Анною Кобринською. Початок о год. 8-ій веч.

ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ" І II ВИДАНЬ

На цьому місці друкуємо імена тих ВШ. Громадян, що надіслали свою добровільну доплату до передплати та свою пожертву на фонд „Свободи" та її видань: англомовного „Українського Тижневика" і дитячого журналу „Веселка", і потверджуємо з подякою висоту одержаної суми.

СПИСОК Ч. 15.

Д-р М. Кокоруда, Сиптейт	$ 20.00
Д-р М. Сатурський, Нюкамерставн	10.00
К. Котович, Торонто	8.00
І. Зазуляк, Ню Орлінс	8.00
І. Калмук Вайтстон	8.00
М. Мирош, Джексон Гтс	8.00
А. Карпюк, Бруклин	6.00
О. Мельник, Шикаґо	6.00
І. Юсеим, Сиінґс	6.00
М. Гарас, Елмвуд Парк	5.00
Г. Співак, Шикаґо	5.00
Д-р О. Яхторович, Шикаґо	5.00
Д-р Р. Дзюбик, Шикаґо	5.00
Інж. О. Клисяк, Пасейк	3.00
К. Боковець, Гарфілд	3.00
А. Слободян, Филаделфія	3.00
Н. Хабаль, Честер	3.00
Д. Михайлишин, Шикаґо	3.00
К. Миронюк, Бруклин	3.00
А. Волосенко, Л. Айл. Сіті	3.00
П. Юркевич, Толідо	3.00
В. Зденяк, Моріс Плеинс	3.00
І. Сіренко-Сірий, Шикаґо	3.00
І. Поваличек, Шикаґо	3.00
Г. Котеленець, Дж. Плен	3.00
А. Масник, Перисбурґ	3.00
М. Сухорський, Елизабет	3.00
Л. Романовський, Дейтон	3.00
В. Ваґнер Мартінсвіл	3.00
Н. Наконечний, Филаделфія	3.00
А. Зарицький, Стелтон	3.00
В. А. Цетенко, Джерзі Сіти	3.00
М. Берчак, Прері Вю	3.00
М. Ківаська, Рутерфорд	3.00
Т. Хоміцький, Бріджпорт	3.00
П. Задорецький, Акокік	3.00
І Бегека, Шикаґо	3.00
Д-р С. Ничай, Джерзі Ситі	3.00
М. Станішевський, Бріджпорт	3.00
М. Корнова, Толідо	3.00
К. Спозорський, Феір Лови	3.00
И. Берк, Трумбул	3.00
И Брезіцький, Ню Гейвен	3.00
С. Чеканський, Олифант	3.00
Н. Стадник, Ґарена	3.00
В. Климук, Гемден	3.00
Я. Паладій, Асторія	2.00
М. Провода, Вудсайд	2.00
И Лисак, Гартфорд	2.00
О. Мочерняк, Ню Йорк	2.00
Ф. Голод, Рачестер	2.00
І. Рись, Сиракюз	2.00
Д-р М. Ніжанковський, Сикесвіл	2.00
М. Рибак, Бруклин	2.00
Г. Костів, Лос Анджелес	2.00
Н. Сабадашка, Шикаґо	2.00
Т. Калмук, Клівленд	2.00
С. Паньків, Шикаґо	2.00
К. Смаль, Шикаґо	2.00
А. Тхір, Гадлей Фле	2.00
Д-р О. Банах, Нюбері	2.00
Г. Пікулицький, Сиракюз	2.00
А. Гаврилів, Бронкс	2.00
А. Цицар, Ню Брітейн	2.00
В. Садівник, Джерзі Ситі	2.00
М. Кулинич, Балтімор	2.00
В. Юрків, Ґарфілд	2.00
Р. Зелений, Віндсор	1.50
Л. Сосяк, Йонкерс	1.50
Е. Мриц, Торонто	1.00
І. Віслоовський, Питсбурґ	1.00
І. Рибалт, Клівленд	1.00
Д. Шевчук, Клівленд	1.00
Д. Гавелей, Вайт Гейвен	1.00
В. Дозорський, Ірі	1.00
А. Рудзік, Дітройт	1.00
М. Марунчак, Рачестер	1.00
Я. Цюк, Филаделфія	1.00
С. Матис, Торонто	1.00
о. Н. Проценко, Балтімор	1.00
І. Ланік, Филаделфія	1.00
Н. Решетник, Шикаґо	1.00
О. Бережницький, Фила.	1.00
А. Осало, Супіріор	1.00
В. Стоярський, Омага	1.00
Д. Захарченко, Ню Йорк	1.00
В. Шерей, Ріґо Парк	1.00
Н. Марків, Ню Йорк	1.00
В. Водюк, Геместед	1.00
І Рібий, Шикаґо	1.00
Д. Дудич, Перт Амбой	1.00
І. Сохан, Вудкліф Лейк	1.00
М. Лазорович, Гемілтон	1.00
М. Гладьо, Джонставн	1.00
І Вівчар, Вестгемтон	1.00
В. Фурсік, Фармінґдейл	1.00
Б. Евазен, Клівленд	1.00
С. Бух, Понґставн	1.00
В. Гураль, Луісвіл	1.00
С. Косців, Бруклин	1.00
М Гнатьо, Лінден	1.00
М. Пекляк, Филадфія	1.00
Т. Хроновят, Клівленд	1.00
С. Яремішин, Амстердам	1.00
І. Березяк, Палмертон	1.00
П. Мачужак, Елеворт	1.00
Н Ковальський, Перт Амбой	1.00
І. Кефор, Ню Йорк	1.00
П. Ярема, Канзас Ситі	1.00
М. Терлецька, Флашінґ	1.00
М. Савчак, Клівленд	1.00
Я. Сушко, Балтімор	1.00
М Гарасевич, Нюарк	1.00
В. Горний, Маратон	1.00
Я. Стасула, Шикаґо	1.00
В. Дворчин, Юнійондейл	1.00
С. Коцибала, Йонкерс	1.00
П. Стадник, Амстердам	1.00
О Заяць, Шикаґо	1.00
В. Когут, Лос Анджелес	1.00
И. Сабатович, Рачестер	1.00
М. Блідий, Шикаґо	1.00
П. Гуменюк, В. Міллс	1.00
С. Канука, Трентон	1.00
Г. Тараненко, Сиракюз	1.00
А. Якимів, Лансінґ	1.00
Я. Блищак, Сан Франсіско	1.00
В Білинський, Ню Гейвен	1.00
І. Когут, Боффало	1.00
В. Сава, Піттсфілд	1.00
В. Зубяк, Филаделфія	1.00
В. Петрук, Парма	1.00
о. С. Городецький, Рачестер	1.00
Т. Фалат, Рачестер	1.00
Разом	$ 309.00
Раніше проголошено	$ 3,597.55
Разом	$ 3,906.55

СПРАВЛЕННЯ ПОХИБКИ

В списку ч. 11. з дня 23 грудня 1960 р., поміщено М. Матишевський, Бруклин, має бути М. Малишевський.

Мирон Сурмач

ЯК Я СТАВ КНИГАРЕМ

(50-річчя українського книгарства в Америці)

Оце вже 50-ий раз святкував я Різдво в Америці, а пам'ятаю, як нині, Різдвяні Свята 1910 року в місті Вілкес Барре, Па. Я тоді був на „борті" у своїх людей з Мостів Великих і пошта принесла мені 10 календарів з Жовкви на 1911 рік видання оо. Василіян. Я ті календарі читав ще у своєї бабуні в Желиці і як лише приїхав до Америки зараз замовив їх у видавництві. Таким чином став книгопродавцем.

Перші книжки купили в мене мої приятелі Петро Лавний і Трофим Шпур, які ще живуть, дай їм Боже здоров'я. З приємністю стиснув би їм тепер руку, бо зробили мені щасливий почин.

Від 1905-го року вже була в Скрентоні, Па., „Руська Книгарня" Василя Гришка, який мав щось із 10 свого видання брошурок з казочками про циганів та про жидів, трохи книжок зі Львова і від Доячека, чеха, з Вінніпеґу. 1911 року я з братом Іваном поїхав до Скрентону, накупив там за 20 долярів у Гришка всіх книжок по одному примірникові і заснував у церковній залі читальню „Просвіти". Петро Лавний став бібліотекарем, а я секретарем. Григорій Герман, що сам ходив до американської школи, вечорами в читальні вчив нас англійської мови.

Я далі спроваджував книжки від Гришка та від Василіян з Жовкви, ходив з ними по хатах і навіть у „шапі" під час обіду показував робітникам. Дуже тішився, як щастило продати бодай на 10 центів. Було дуже тяжко, бо, наприклад, хлопці, що походили з Сянока, говорили всі між собою по-польськи, а закарпатські українці, що ми їх називали гунґари — по-мадярськи. Їм можна було продати лише „Зборник", виданий на Мадярщині. Але я таки свого не покидав і інколи навіть під час роботи, як „бос" не дивився, бігав з книжечками до другої „шапи". Вийшло це мені на користь, хоч одного разу трохи набрався страху. Бос довідався, що я ходив до другої шапи з книжками, прикликав мене і сказав: „Іди до офісу, там дістанеш свою заплату!"

На щастя, я мав знайомого з Вілкс Беру, Пилипа Гульку, що тепер в Пассейку. Я написав до нього, що не маю роботи, і він відповів, щоб я приїхав.

У 1913 році я перенісся до Ню Йорку, де зараз же знову взявся до книжкової справи. На 7-ій вулиці був склад з молитовниками Лисяка. „Свобода" вже мала кільканадцять брошурок, що виходили під зарядом А. Савки, потім Д. Андрейка, були вже календарі і навіть два гарні образи: в'їзд гетьмана Хмельницького до Києва і портрет Тараса Шевченка. У 1914 р., як вже почалася перша світова війна, М. Ляхович відкрив крамницю „Руський Базар" і зараз же разом з Морозовичем видав книжечку „Про війну" з іменами побитих і ранених українців в Австрії. Ця книжечка стала досить популярною. Згадати треба, що рівночасно в Канаді чех Ф. Доячек видав по-українськи „Пісні про Австрію і Америку", комічні твори Стефа Табачнюка і ін.

1916-го року Василь Пуйда відкрив у Ню Йорку на 7-ій вулиці „Українську Книгарню" і з С. Мостовим почав видавати гумористичний журнал „Іскра". Коли Пуйда купив ще й лінотип і перенісся на Евню А, тоді в приміщенні „Української Книгарні" М. Гандзюк, І. Корилюк і я відкрили свою торгівлю під назвою „Січовий Базор". Гандзюк таки за пару місяців залишив нас, а ми з Корилюком перебули там 10 років і аж 1927 р. перенесли книгарню на Евню А., де під назвою „Сурма" існує вона й досі. Пізніше Корилюк також покинув книгарство і тепер, так само як Гандзюк, дуже добре мається. Гандзюкові яких 30 років висилав я кожну нову книжку, і він має дуже гарну бібліотеку, а тисячі книжок пороздавав людям.

Власне за таких покупців, як М. Гандзюк, хочу говорити. Бо вони не лише купують нові книжки, підтримуючи цим книгарні, але й заохочують до спроваджування книжок, до видавання і навіть писання їх. Бо що є найбільшою заохотою письменника до писання, як не попит на його твори?

Книгарська справа трошки інакша, як інші „бизнеси", бо книгар не боїться конкуренції, бо чим більше книгарень, тим для нього ліпше. І як не купують книжок покупці-читачі, то напевно міняються книжками книгарі. Правда, в мінянні нема грошей, але є робота — і бизнес іде! Так ми почали купувати та мінятися книжками з Гришком у Скрентоні, з Доячеком у Вінніпеґу, з дуже добрим приятелем Ф. Фербесм в Едмонтоні, з Біленьким, з „Українським Голосом" і ін.

До книжок долучили ми ще деякі речі на продаж — вишивані краватки, пацьорки, ґердани, картки, платівки, серпи, коси. Пізніше почали продавати також гриби, олію, патентовані ліки, кутю, мак, мед, кадила і свічки.

Кутю почали продавати ось так. Дружина попросила мене допомогти їй опихати мокру пшеницю на кутю. Вона мала пшеницю зав'язану в рушнику і казала бити по ньому качалкою. На підлозі не можна було з цього робити, бо мешкали ми на другім поверсі, над власником дому, італійцем, і якби я став гримати, то кутя з медом напевно ні мені, ані дружині не смакувала б. Я взяв ту кутю разом з рушником до „Сурми" і показав своєму робітникові-механікові Теофілеві Ольшанському, який все потрапив зробити. Він відразу каже: „Чекай, я зроблю ступу". Взяв чотири дошки, збив докупи, поставив дно і все це оббив бляхою. Опісля доробив ще великий макогін. Висипав я пшеницю в цю ступу і почали ми її опихати. Коли ми це робили, зайшла пані Воробцева з Джамейки. „А що ви там робите?" — „Та, бачите, опихаємо пшеницю на кутю". — „О, будьте так добрі, зробіть для мене один фунт". По ній приступили інші, і слава про нашу кутю рознеслася по цілій Америці. І тепер вже майже ніхто вдома не опихає пшениці, бо майже всі українські книгарні її продають.

Кутя — нічого нового для американців, вони їли й далі їдять пшеницю різно приправлювану, з родзинками, навіть з канона вистріляну — з цукром. Але наші писанки, то таки нам, українцям, славу придбали. В „Сурмі" вони тепер цілий рік продаються, бо американці люблять дарувати писанки й на Різдвяні Свята.

1923 року тепер уже старенький В. Скроботюк, гуцул, приніс до „Січового Базару" тузінь писанок, в двох кольорах, що він сам написав, і каже: „Дайте по 35 центів за штуку". Ми в нього взяли і поставили на вікно. Вертаючи з церкви, люди спинялися біля вікна, дивилися, а дехто й купував ті писанки. Того року продали ми їх три тузені. Наступного, 1924-го року п. Скроботюк вже винайняв у нас в книгарні вікно, біля якого сидів і писав писанки. Тоді він продав може з 10 тузенів по 35 центів за штуку. А на слідуючі роки пані Бодак і пані Дика з Брукліну, пані Ляхович з Ню Йорку, Процаї, Костів і Славця Сурмач написали тисячі писанок, і ціла Америка вже знає і високо оцінює їх красу.

Отак, згадуючи про початки української книгарської справи в Америці, хотів би я стиснути руку та побажати Щасливого Нового Року панові Падучакові в Параґваї, довголітньому покупцеві Семенові Гричилові в Ню Йорку, що хоч має понад 65 років, але ще працює, поширюючи серед американців українські книжки в англійській мові, Д. Возьному, що всі нові книжки в „Сурмі" купує, хоч сам латинник і щонеділі ходить до польського костелу.

Добрі покупці — це головна основа для книгарства, без якої годі було б книгарню втримати. На цьому місці хочу згадати таких приятелів української книжки, як д-р Соколишин, редактор Кравців, Р. Ільницький, панство Терлецькі, М. Василик, М. Гикавий з Шикаґо, пані М. Ганицька з Боффало, д-р Л. Вачинський з Клівленду, професор Ковалів і проф. Повстенко з Вашинґтону, пані Бурачинська, д-р Безушко, пані Войценко, проф. Я. Рудницький з Вінніпеґу. Для них книжка як рідна дитина.

Всім цим згаданим і численним незгаданим я хотів би стиснути руку з нагоди 50-річчя ювілею українського книгарства в Америці.

Кеннеді наказав Пентаґонові приспішити продукцію модерної зброї

Вашингтон. — Президент 30-го січня видав наказ департаментові оборони приспішити продукцію деяких родів модерної зброї. Цей наказ відноситься до продукції ракет „Поляріс", якими послуговуються атомові підводні човни; зміцнити продукції інших родів ракет та збільшити число військових транспортивних літаків, яке тепер виносить 450 літаків, і яке повинно бути збільшене, а транспортові літаки мають бути змодернізовані і заступлені джетовими літаками коштом $1,200,000,000. Фльота має мати в 1964 році 19 підводних атомових човнів, які зможуть випускати керовані ракети „Поляріс", що мають засяг 1,200 миль. Згідно з дотеперішнім пляном таке число підводних човнів мало бути готове аж в 1965 році. Але Кеннеді одночасно заявив, що його головною ціллю є добитися з СССР порозуміння про контролю зброєння. Поки це не буде осягнене, ЗДА мусять збільшувати свої збройні сили, щоб не допустити до нової аґресії.

Комісія Атомової Енерґії вимагає продовжувати пробні атомові експльозії

Вашингтон. — Комісія Атомової Енергії переслала Конґресові свій річний звіт про стан атомової зброї, в якому гостро критикує той стан, що триває від 1958 року, і під час якого не відбуваються нові пробні атомові експльозії, під час яких можна б було випробовувати роди атомової зброї. Це припинення пробних атомових вибухів є загророю для ЗДА, бо немає контролі атомового зброєння, і СССР безконтрольно може переводити нові атомові вибухи під землею або в дуже високих космічних просторах. Одночасно президент Кеннеді заявив у своєму зверненні про Стан Унії, що він хотів би дійти з СССР до порозуміння в справі „ефективного і певного" порозуміння про контролю атомових експльозій. На думку Комісії Атомової Енергії треба було цю справу представити громадянству і урядові президента Кеннеді. Цей звіт був опрацьований під головуванням Джана МекКона, який залишає Комісію Атомової Енергії, бо на його місце прийшов новий її голова — д-р Ґленн Т. Сіборґ, який ще не є затверджений Сенатом.

Науковці стверджують, що наша Земля холодніє

Ню Йорк. — В готелі „Барбізон Пляза" минулого тижня відбулися збори міжнародних метеорологів, на яких то науковці ЗДА і численних закордонних держав погодилися в тому, що наша Земля холодніє, хоч не могли знайти причини, чому воно так діється. Під час п'ятиденних нарад, в яких брали участь делеґати з таких далеких країн, як Австралія і Мадярщина, відбувалися гарячі дискусії, учасники яких послуговувалися такими матеріялами, як фота сателітів погоди, палеонтології (науки про історичний розвиток живої природи протягом усього геологічного минулого Землі) та дендрохронології (дендрон із гр.-дерево), — це значить науки, яка на основі перстенів в дереві визначає циклічні зміни в погоді. Науковці говорили про численні причини змін температури Землі, але не могли погодитися ані на одну з них.

Не можна з точністю контролювати людського думання

Сан Фрасіско. — В медичному центрі при каліфорнійському університеті відбувся міжнародний симпозіюм науковців, в якому представники різних держав прийшли до висновку, що не можна при допомозі ліків і так званого „миття мозків" вповні опанувати людські думки та їх по своїй вподобі контролювати. Професор історії в Гарвардському університеті д-р Стюарт Гюз підтвердив, що навіть в найбільше авторитативних громадянствах завжди „залишаються сильні індивідуальності, які можуть зберегти частину своїх думок вільними" від урядового тиску. Це можемо спостерігати тепер навіть в комуністичному Китаї, що є „найгострішою авторитативною тепер країною". Філософ - єзуїт о. Мартин Д'Арсі з Англії казав, що в кожній людині є „внутрішнє око", яке вможливлює людям розвиватися і змагати до незалежности.

Короткі Вістки

● **Голова** спілки Об'єднанві Автомобільні Робітники Америки Волтер П. Рутер переслав окрему резолюцію голові Американської Федерації Праці — Конґресу Індустрійних Організацій Джорджові Міні, в якій закликає відбувати районові конференції, щоб допомогти тим районам, в яких є більше число безробітних. Від безробітних терплять також і численні робітники в автомобільній промисловості.

● **Англійська королева Єлисавета II.** взяла в четвер минулого тижня офіційно участь у двогодинній публічній параді з нагоди 18-их роковин проголошення державної Індії колишньої англійської „коронної колонії". Учасниками та глядачами тієї маніфестації був кругло один мільйон індійців.

● **Югославські** урядові кола й широка публіка прийняли з великим вдоволенням призначення Джорджа Кеннана, колишнього амбасадора у Москві й професора Принстонського університету, амбасадором у Белграді. Кеннан говорить по-російськи, що її знають всі комуно - югославські „достойники", і приїздив був із лекціями до Югославії.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

СУБОТА, 4-го ЛЮТОГО 1961:

ПАТЕРСОН, Н. Дж. — Річні Загальні Збори Т-ва ім. Т. Шевченка, Відд. 64, в год. 6 вечора, в домі п. Винярського, при 482 Main St. — Бурний, секр.

НЕДІЛЯ, 5-го ЛЮТОГО 1961:

ВІЛКС-БЕРІ, Па. — Місячні Збори Відд. 223, в парохіяльній залі, по другій Службі Божій. — Управа.

НЮ ГЕЙВЕН, Конн. — Річні Загальні Збори Тва ім. през. Волошина, Відд. 414, в год. 12:30 по пол. (після останньої Служби Божої) в приміщенні церковної залі, при 567 Джордж вул. — Управа.

ТРЕНТОН, Н. Дж. — Загальні Річні Збори 116-го Від. „Вільні Козаки", в год. 2-ій по пол., в залі „Самопомочі", при 726 S. Clinton Ave. — Д. Січ, секр.

ОМАГА, Небр. — Річні Загальні Збори Т-ва „Карпати", Від. 356, в год. 11:30, зараз по великій Службі Божій, в церковній залі, при вул 16. Марта. — М. Воробець, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Річні й Місячні Збори Т-ва „Українська Січ", Відд. 39, в год. 3-ій по пол., в залі УНДому. Якщо на означену годину не явиться відповідне число членів, Річні Збори відбудуться з одногодинним опізненням, без огляду на кількість членів. Збирання вкладок в суботу, 4-го лютого, від год. 7-10 веч. та в неділю, 5-го лютого, від год. 12-3 по пол. — Управа.

СЕРЕДА, 8-го ЛЮТОГО 1961:

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Місячні Збори Б-ва св. І. Хрестителя, Відд. 270, в годд. 7-ій веч., у Народному Домі, при 90-96 Фліт і Овкленд Евс. — Ф. Савчук, рек. секр.

НЮАРК, Н. Дж. — На Річних Загальних Зборах Т-ва „Орлик", Відд. 27, в дні 15-го січня 1961 р. обрано Управу Відділу в такому складі: д-р О. Утриско — голова, д-р П. Богданський — заст. голови, Я. Олесницька — секр., А. Лапичак — кас., П. Кисіль — член. Контр. Комісія: В. Сигалів, М. Мосора і М. Сташинська. — Місячні вкладки приймає секретар п. Я. Олесницька — 930 So. 20th St., Newark 8, N. J. Tel.: ES 5-1066.

Посмертні згадки

Іван СОРОХТИЙ, член Від. 367 УНСоюзу в Рочестері, Н. Й. від 1924 року, помер нагло на удар серця в дні 14-го січня 1961 р. Покійний прожив 72 роки. Народився 1888 р. в селі Мостиці, пов. Калуш, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Анну, 5 доньок: Анастасію, Марію, Гелену, Анну й Ольгу, 4 синів: Стефана, Павла, Михайла і Романа, 13 внуків та правнука, 2 сестри та брата в Краю. Похорон відбувся в середу 18-го січня 1961 р., з пох. заведення до церкви св. Йосафата, та на цвинтар Голі Сепулхре, при участі Родини, Членів Т-ва та Знайомих. — В. Й. П.!

В. Попович

Петронеля ЯВОРСЬКА, довголітня членка, касирка і делеґатка (на последніх 2 Конвенціях УНСоюзу), Відд. 125 УНСоюзу в Шикаґо, Ілл., несподівано відійшла від нас у Вічність в дні 14-го січня 1961 року. Покійна з дому Романович народилася в Новосільцях, пов. Ходорів, Зах. Україна. Полишила у глибокому смутку чоловіка Йосифа, дочку Ольгу з чоловіком, синів: Ярослава, Адама з дружиною, Дениса з дружиною, сестру і 9 внуків. Похорон відбувся 17-го січня 1961 р., з української кат. церкви, на цвинтар св. о. Миколая, при численній участі Родини та Членок С-ва Благовіщення, Відд. 125. — В. Їй П.!

І. Подола, секр.

ТАРЗАН, ч. 4594. Атакують Колпа!

Пігмеї були оголомшені знищенням їх священного самоцвіту і почали атакувати Колпа.

Але Колп негайно зорієнтувався і розпачливо стріляв із свого револьвера на атакуючих вояків!